

A SZOVJET ÉS BURZSOÁ HADTUDOMÁNY EGYES IDŐSZERŰ KÉRDÉSEIRŐL

Ölvedi Ignác alezredez

Pártunk és kormányunk nagy figyelmet fordít a káderek eszmei, ideológiai és szakmai felkészültségére. Ez tükröződik pártunk csaknem minden határozatából és különösen az 1955 márciusi történelmi jelentőségű határozatából, mely döntő csapást mért a jobboldali elhajlókra és szétzúzta mind ideológiai, mind gazdasági vonalon a káros jobboldali nézeteket, melyek akadályozták fejlődésünket és előbbre jutásunkat a szocializmus építésének útján. Különösen nagy gondot fordít pártunk néphadseregünk tisztjeinek, vezető kádereinek marxista—leninista nevelésére.

Az új kiképzési évben néphadseregünk előtt álló egyik legfontosabb feladat tisztjeink politikai és szakmai képzésének javítása. A korszerű harc követelményeinek csakis azok a tisztok és parancsnokok felelnek meg, akik állandóan tökéletesítik harci és politikai tudásukat, akik fel vannak vértézve a világ leghaladóbb hadtudományával, a szovjet hadtudománnyal. A szovjet hadtudomány elsajátítása képessé tesz bennünket arra, hogy a korszerű háború bonyolult körülményei között megtaláljuk azokat a formákat és módszereket, amelyek legjobban megfelelnek az adott háború, ütközet vagy harc követelményeinek és döntően befolyásolják azok kimenetelét. A korszerű háború követelményei, a hadsereg technikai ellátottságának hatalmas mérvű megnövekedése, valamint a jelenlegi nemzetközi helyzet arra kötelez bennünket, hogy a Nagy Honvédő Háború tapasztalatai alapján állandóan tanulmányozzuk a szovjet hadtudomány kérdéseit, fejlődésének további útját, valamint a burzsoá államok katonai elveit és nézeteit.

A szovjet hadtudomány kérdéseinek elsajátítása és alkotó módon való felhasználása mellett, komoly figyelmet kell fordítanunk a burzsoá hadtudomány alapos megismerésére. Ennek fontosságát mutatja az az élmény, termékeny és a hadtudomány fejlődését elősegítő vita, amely az elmúlt év folyamán a Szovjet Hadsereg különböző folyóirataiban megjelent és amelynek anyagát felhasználtam e tanulmány megírásánál.

A második világháború, melyet a nemzetközi imperializmus reakciós erői, élén az amerikai, angol és francia imperialistákkal, készítettek elő és a fasiszta Németország robbantott ki, — mint ismeretes — hála a szovjet nép hősi harcának, az imperialisták számára nem várt eredménnyel végződött. Azok a körök, amelyek szabaddá tették Hitler kezét, a Szovjetunió elleni háborúra, abban reménykedtek, hogy a fasiszta Németország szétzúzza, vagy a legrosszabb esetben elvérezteti a Szovjetuniót és ezzel megteremti az alapot a munkások és parasztok államának megdöntésére.

E tervek azonban kudarcot vallottak. A Szovjetunió a háborúból nem meggyengülve, hanem megerősödve került ki. Nemcsak, hogy a Szovjetunió megsemmisítése nem sikerült, hanem több közép- és délkeleteurópai ország — köztük hazánk is — kiszakadt, kiszabadult a kapitalizmus karmaiból és visszavonhatatlanul rálépett a szocializmus építésének útjára.

A Nagy Honvédó Háborúban aratott történelmi jelentőségű győzelem eredményeképpen hatalmas mértékben megnőtt a Szovjetunió nemzetközi tekintélye nemcsak Európa elnyomott népei, hanem a világ valamennyi békéért, szabadságért és függetlenségért küzdő népei előtt is. E tény fényes bizonyítéka az a szívélyes, lelkes és barátságos fogadtatás is, amelyben India, Burma és Afganisztán népei részesítették N. A. Bulganyin és N. Sz. Hruscsov elvtársakat, a történelmi jelentőségű indiai, burmai és afganisztáni látogatásuk alkalmával. Az a baráti érzés és meleg szeretet, ami megnyilvánult N. A. Bulganyin és N. Sz. Hruscsov elvtársak által meglátogatott városokban, a gyarmati uralom alól felszabadult nép szeretetét és megbecsülését fejezte ki a Szovjetunió iránt. Az iránt a nép iránt, amely saját erejéből, nagy pártja, a SZKP vezetésével felépítette a szocializmust s rálépett a kommunizmus építésének útjára és ma az egész világ élén haladva mutatja az emberiség milliói számára a ragyogó jövőbe vezető utat. E szívélyes és lelkes fogadtatás továbbá arról tanúskodik, hogy ezek a gyarmati elnyomás alól nemrég felszabadult népek érzik és tudják, hogy a Szovjetunió létrejötte, létezése, egy új korszakot nyitott meg a gyarmati népek felszabadító harcában, hogy a Szovjetunió nélkül ma nem volna sem indiai, sem burmai köztársaság.

A Szovjetunió világtörténelmi győzelme a faszizmus felett megmutatta a szocialista társadalmi rend, a szovjet állam, a szovjet gazdaság, a helyesen felépített szovjet katonai rendszer, a szovjet hadtudomány és a szovjet katonai ideológia fölényét a burzsoá társadalmi rend, a burzsoá állam, a burzsoá gazdaság és burzsoá katonai rendszer felett. A második világháború megmutatta a szovjet hadtudomány progresszív jellegét és fényesen bebizonyította, hogy a szovjet hadtudomány korunk élenjáró hadtudománya. A szovjet hadtudomány élenjáró szerepe és progresszív jellege mindenekelött abban domborodik ki, hogy ez a had-

tudomány marxista—leninista világnézettel van felvértezve, a marxí—lenini ideológia alapján álló hadtudomány. S mint ilyen — szemben a burzsoá hadtudománnyal, mely a reakció, az imperializmus érdekeit, a burzsoá állam érdekeit szolgálja —, a szovjet hadtudomány a dolgozók érdekeit, a szocialista állam érdekeit szolgálja.

A háború befejezése után a Szovjetunió ténykedése a háború utáni béke és biztonság helyreállítása érdekében elfogadott egyezmények és szerződések végrehajtására, a tartós béke megteremtésére irányult és irányul. Ezt fényesen bizonyítják azok a konkrét intézkedések és tények, melyeket a Szovjetunió a nemzetközi feszültség enyhítéséért, a „hidegháború“ megszüntetéséért és a nyugattal való megegyezés érdekében tett. Elegendő rámutatni a szovjet hadsereg 640.000 fővel való csökkentésére és az utolsó szovjet külföldi katonai támaszpont, a finn Porkkala-Udd kiürítésére, a fegyverzet csökkentéséért, az atom- és hidrogénfegyver alkalmazásának betiltásáért folytatott harcra, valamint a kelet és nyugat közötti egészséges kapcsolatok megteremtésére irányuló ténykedésre.

A két tábor közötti megegyezésre minden lehetőség megvan. Ezt világosan mutatják azok a javaslatok, amelyeket a Szovjetunió Genfben a kormányfők, valamint a négy hatalom külügyminisztereinek értekezletén előterjesztett és N. A. Bulganyin történelmi jelentőségű üzenete Dwight Eisenhowerhoz, az Amerikai Egyesült Államok elnökéhez. A lehetőség azonban még nem valóság és ahhoz, hogy a lehetőség valósággá váljon, az kell, hogy az imperialista nagyhatalmak is akarják azt és harcoljanak a lehetőségek valóra váltásáért. Sajnos, ez nem minden esetben tapasztalható a nyugati hatalmak képviselőinél, akik nem igen mennek tovább a nemzetközi feszültség enyhítésének pusztá hangoztatásánál. Ezt bizonyítja a négy hatalom külügyminisztereinek genfi értekezlete, mely megmutatta, hogy az amerikai, angol és francia imperialisták nem akarnak megegyezni és tovább óhajtják folytatni a „hidegháború“-t, a fenyegetéseket, a Szovjetunió és a népi demokratikus országok elleni hazug rágalomkirohanások politikáját, valamint a búsánan jövedelmező fegyverkezést. Dulles, az Egyesült Államok külügyminisztere december hó első napjaiban Illinois állam gyáripárosainak szövetségében tartott beszédében kirohanásokat intézett a Szovjetunió ellen, valamint síkra szállt a fegyverkezési hajszá mellett és dicsőítette az Egyesült Államok által létrehozott támadó katonai tömböket, mint amilyen az Északatlanti Szerződés Szervezete és a Délkeletázsiai Szerződés Szervezete, melyek — mint mondotta — „a kollektív önvédelmi jognak“ megnyilvánulásai.

Hasonlóan az Északatlanti Szövetség (NATO) Tanácsának decemberi rendes évi ülészakán Dulles arról igyekezett meggyőzni az értekezleten résztvevő 15 tagállam külügy-, hadügy- és pénzügyminisztereit, hogy a „szovjet veszély“ fennáll. Ez Dulles szerint kifejezésre jut — „politikai és gazdasági területen, s jelenleg a Közép- és Közél-Keletre, valamint

Délkelet-Ázsiára irányul". Dulles ezzel a kijelentésével, mint már oly sokszor tette, leleplezte saját magát. Elárulta, hogy mit értenek ők „szovjet veszély“ alatt. Az imperialisták számára tehát veszélyt jelent az, hogy a Szovjetunió következetesen harcol a békéért, hogy aktívan hirdeti és követi a nemzetközi együttműködés politikáját, hogy igaz barátsággal tárgyal és támogatja azokat az országokat, amelyek nem is olyan régen még gyarmati sorban sínylődtek és ki voltak szolgáltatva az imperialisták kénye-kedvének. Ma viszont ezek a népek barátra és támogatóra találtak. Mégpedig olyan barátra, amely függetlenségüket és nemzeti felszabadító törekvésüket mindig támogatta és támogatja, amely minden politikai feltétel nélkül hajlandó a legmesszebbmenő gazdasági támogatást nyújtani, amely nem a rablás; hanem a kölcsönös segélynyújtás elve alapján folytat kereskedelmet ezekkel az országokkal. „A varsói szerződés államai rokonszenvüket nyilvánítják az ázsiai és afrikai országok iránt, amelyek védelmezik a független nemzeti fejlődéshez való törvényes jogaikat... Kijelentik, hogy készek elősegíteni a bandungi értekezlet határozatainak megvalósítását, a többi között a gazdasági és kulturális együttműködés terén a kölcsönös előnyök alapján, anélkül, hogy bárminő politikai, katonai vagy egyéb feltételeket kényszerítenének ki“ — mondja a varsói szerződés tagállamainak deklarációja. (Szabad Nép, 1956.01.29.)

Világos, hogy ezek az országok a jövőben nem fognak úgy táncolni, ahogy a gyarmattartó imperialisták füttyülnék. Érzik és tudják, hogy ma már nincsenek egyedül, hogy függetlenségüket és nemzeti felemelkedésüket támogatja a 900 milliós szocialista béketábor, élén a nagy Szovjetunióval. Ez hát a „szovjet veszély“ az imperialisták számára.

Igaz, és mi is elismerjük, valóban veszélyt jelent az imperializmus számára az, hogy a gyarmatvilág elnyomott népei egymás után rázzák le az évszázados gyarmati uralmat és rálépnek a függetlenség és a nemzeti felemelkedés útjára. Ez valóban veszély az imperializmusra. De ez törvényszerű folyamat. A törvényszerűséget viszont atom- és hidrogénfegyverekkel nem lehet megszüntetni. A történelem fejlődését megállítani nem lehet. Aki ezt megpróbálja, azt a történelem elsodorja. Az imperialisták természetesen mindent megpróbálnak. Úgy gondolják, hogy lázas fegyverkezéssel sikerül megállítaniok a történelem kerekét és ezzel megmenteni a minden ízében recsegő-ropogó imperializmust. Ezért a cél nem a megegyezés, hanem a fegyverkezési hajsza erősítése és gyorsítása. Tehát tovább a megkezdett úton, elmenni az örvény széléhez. „... a háború küszöbéig menjünk el“ — ez Dulles, Egyesült Államok külügyminiszterének művészete és jelszava. Ez a megkezdett út a harmadik világháborúnak az előkészítése, a német militarizmus feltámasztása, a világalalom megteremtése, az amerikai tőke számára.

Az új háború előkészítésének fényes bizonyítéka: a lázas fegyverkezési hajsza, atom-, hidrogén- és más tömegpusztító fegyverek gyár-

tása, különböző agresszív katonai tömbök létrehozása. A párizsi szerződések ratifikálásával visszaadták a fegyvert a tegnapi agresszoroknak, a német imperialistáknak, népünk évezredes ellenségének. A különféle szerződések segítségével Nyugat-Németországot bevonták az amerikai, angol, francia imperialisták által létrehozott agresszív blokkba, a NATO-ba. Pénzt adnak a fegyverkezésre és fegyvert szállítanak Nyugat-Németországnak. Az amerikai külügyminisztérium és amerikai katonai szakértők között lefolyt tárgyalások alapján január elején kezdték meg a tankok, a különféle ágyúk és lőszer szállítását Nyugat-Németországnak. Hasonló erőfeszítéseket tesznek a régi japán katonai gépezet talpraállítására. Japán az Egyesült Államok legfőbb ázsiai támaszpontja. Japánt földrajzi fekvése, fejlett hadiipara alkalmassá teszi egy amerikai hadibázis kiépítésére. Japánnak a második világháborúban több mint 6 milliós hadserege volt. Japán tehát megfelelő számú katonai káderrel és emberanyaggal is rendelkezik, amit az amerikaiak igyekeznek felhasználni agresszív céljaik megvalósítására. Európában a német, Ázsiában a japán militarizmus feltámasztásával akarják megvalósítani a világuralomra törő álmukat. Több mint 900 katonai támaszpontot létesítettek, de nem Amerika, hanem a szocialista tábor, a Szovjetunió és a népi demokráciák körül. E támaszpontok nem védelmi jellegűek, nem védelmi célokat szolgálnak. Nem nehéz megérteni, hogy az erők szétforgácsolásával, szétszört haditámaszpontokon védelmet folytatni lehetetlen. Nem is védelem a cél, hanem a váratlan légítámadások megszerzése és végrehajtása a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen.

Az agresszív tervek és a háború előkészítésének fényes bizonyítéka az a hatalmas összeg, amit az USA-kormány az utolsó 9 évben hadicélokra fordított. 156 év alatt, beleértve a második világháború éveit is, az Amerikai Egyesült Államok hadikiadásokra mindössze 180 milliárd dollárt fordított. Ezzel szemben az utolsó 9 évben, 1946—1954-ig az USA közvetlen hadikiadásai meghaladják a 350 milliárdot. A lázas előkészületeket, agresszív katonai tömbök és katonai támaszpontok létrehozását, hatalmas légi, tengeri és szárazföldi hadseregek összekovácsolását az imperialista agresszorok nemcsak a dollárok milliárdjaival igyekeznek alátámasztani, hanem a modern háború követelményeinek megfelelően, különféle agresszív katonai elméletekkel is.

A nemzetközi helyzet, az imperialista agresszorok lázas készülődése arra kötelez bennünket, hogy a szovjet hadtudomány állandó tanulmányozásával igyekezzünk a korszerű háború követelményeit megismerni és e követelményeknek megfelelően fejleszteni katonai tudásunkat. A szovjet hadtudomány arra tanít bennünket, hogy miközben fejlesztjük katonai tudásunkat, nagy figyelmet és gondot fordítsunk az ellenség gazdasági, erkölcsi és katonai lehetőségeinek megismerésére. Ennek érdekében meg kell ismernünk a burzsoá hadtudományt, annak következte-

téseit a fegyveres harc módszereiről, alkalmazásáról, a fegyveres erők megszervezésének és felhasználásának elveiről. Ne feledkezzünk meg ezzel kapcsolatban V. I. Lenin, a szovjet állam alapítójának szavairól. Lenin arra tanít bennünket, hogy nem okos dolog, sőt bűnös az olyan hadsereg viselkedése, amelyik nem igyekszik elsajátítani az ellenségnél meglévő valamennyi fegyvernem alkalmazását, valamint a harcászat összes eszközeit és fogásait.

A burzsoá hadtudomány és a különféle burzsoá katonai elméletek tanulmányozása hozzásegít bennünket ahhoz, hogy megismerjük az imperialista agresszorok erős és gyenge oldalait, harcászati eljárásait és módszereit. Ez elengedhetetlenül fontos. Ezen ismeretek birtokában képesek leszünk arra, hogy abban az esetben, ha az imperialisták háborút kezdenek ellenünk, szembe tudjuk állítani az ő harcászati formáikkal és módszereikkel a mi tökéletesebb módszereinket. Lehetetlen megsemmisíteni azt az ellenséget, amelyet nem ismerünk. Nemcsak a harcászatban fontos az előttünk lévő ellenség megismerése, hanem a hadászatban is. A történelem számos példát ad arról, hogy az egyes ütközetek, csaták és háborúk kimenetelének az eldöntésénél nagy szerepet játszott a szembenálló ellenség ismerete vagy nem ismerete.

Zrínyi, a nagy hadvezér és katonai teoretikus így fogalmazza meg ezt a kérdést: „A hadviselő embernek jól meg kell mindent gondolni. Micsoda történék az ő idejében, vagy az ő előtte való időkben és micsoda okos, vagy vitéz az ő ellensége...” (Markó: Zrínyi prózai munkái.) Ezt kell tennünk ma is. Meg kell ismerni az ellenünk készülődő ellenség hadtudományát, hadművészetét, katonai elveit, az adott országot társadalmi rendjét, alapját és felépítményeit.

Csakis e tényezők alapos és mély tanulmányozása után lesz teljes képünk és hozhatunk teljes értékű következtetéseket az ellenünk készül ellenség erős vagy gyenge oldalairól.

Az ellenség értékelésére nem fordítottunk eddig elég gondot. Cikkeinkben, beszélgetéseinkben gyakran lebecsültük az ellenség ilyen vagy amolyan ténykedéseit. Ez helytelen. Természetesen ugyanolyan helytelen az ellenség túlértékelése is. Egyes, hadtudományról és hadtörténelemről foglalkozó cikkek nagyon primitív módon beszélnek a burzsoá hadtudományról. Általában azt igyekeznek aláhúzni, hogy a burzsoá hadtudomány válságban van, hogy a kapitalista országok egy helyben topognak és hogy a burzsoá hadtudomány képtelen a korszerű harc követelményeinek megfelelően a katonai elméletek fejlesztésére.

Pl. a Zrínyi Akadémia hadtörténelmi tanszéke által kiadott Hadtörténelmi Jegyzet a Honvéd Akadémia számára I. kötetében a kapitalizmus hadművészetével foglalkozva, a burzsoá hadtudomány csödbe jutását húzzák alá. Nem célom a burzsoá hadtudományról írott cikk elemzése. Kizárólag csak azt akarom megmutatni, hogy mennyire helytelen és káros következtetéseket vont le a cikk a burzsoá hadtudományról. „A kapita-

listák hadtudománya tehát a háború gépi korszakában menthetetlenül csődbe jutott.“ (Hadtörténelem. Jegyzet a Honvéd Akadémia számára, 35. oldal.)

Befejezésül a cikk azt a következtetést vonja le, hogy hiába kísérleteznek a burzsoá katonai teoretikusok a különféle atomháborús elméletekkel, de a válságot nem tudják megoldani. „A különféle „gombnyomásos” elképzeléseik világosan igazolják, hogy az imperialisták hadtudománya végleg a kátyuba jutott” (ugyanott 40. old.). Természetesen a kapitalizmus általános válsága kiterjed a kapitalizmus minden területére, úgy a gazdasági, mint a politikai életre egyaránt. Ebből következik, hogy a kapitalizmus általános válsága visszatükröződik a burzsoá hadtudományban is. De csak a válságot és a kátyuba jutást látni a burzsoá hadtudományban, helytelen és káros. Ebből csak egy következtetést lehet levonni. Ha a kapitalisták hadtudománya „kátyuba jutott”, és ha képtelenek a katonai elméletek továbbfejlesztésére, akkor nekünk nem szükséges a „csődbejutott” hadtudomány tanulmányozása, sőt érdeklődni sem kell katonai elméleteik, módszereik iránt. Az ilyen nézetek oda vezetnek, hogy az ellenséget gyenge, működésképtelennek, nem állóképesnek ábrázolják. Ez helytelen értékelés. Az ilyen értékelés könnyen azt a hitet keltheti hadseregünkben, hogy a győzelem könnyű lesz és nekünk nem szükséges a győzelemre kell felkészülni. Az ellenség értékelésénél feltétlenül figyelembe kell venni az objektív tényeket. Értékelni kell az ellenség gyenge és erős oldalait. Tisztában kell lennünk azzal, hogy ha az agresszorok ránk erőszakolják a háborút, harcolni nem a szelmalmok ellen kell, hanem olyan ellenséggel, amely rendelkezik mindazzal, amit a korszerű háború megkövetel: fejlett iparral, technikailag jól ellátott és előkészített hadsereggel. Győzelmet az ilyen ellenség felett csak abban az esetben arathatunk, ha mozgósítjuk népünk és hadseregünk teljes erőforrásait, ha felkészülünk a kemény harcra és ennek megfelelően képezzük ki csapatainkat.

Nem igaz, hogy az ellenség hadtudománya „kátyuba jutott”, hogy a kapitalista országokban nincs hadtudomány, hogy ott nincs új felfedezés, hogy azon nincs mit tanulmányozni. Az ilyen nézetek a megnyugváshoz, a nemtörődömséghez, az önteltséghez és az elbizakodottsághoz vezetnek.

A burzsoá hadtudomány létezik, mint ahogy létezik maga a kapitalista társadalom is, amely ezt a tudományt létrehozta. Lehetetlen elképzelni a modern gépiparral rendelkező korszerű kapitalizmust a tudomány elért vívmányainak felhasználása nélkül. És még kevésbé lehet elképzelni az imperializmust hadtudomány nélkül. Az imperializmus léte szorosan összefügg az erőszakkal, a háborúval. Az imperializmus nem tud élni háború nélkül, az idegen és függő országok népeinek leigázása és kifosztása nélkül. Idegen népek meghódítására, kifosztására, gyarmatok megtartására és megszerzésére az imperialisták hatalmas hadsereget létesítenek, melynek szervezésénél, kiképzésénél és taktikájának a megterem-

tésénél figyelembe veszik a hadtörténelem és a hadművészet tapasztalatait.

A burzsoá katonai vezetők nagy buzgalommal törekednek a fegyveres harc törvényeinek a megismerésére. Nagy gondot fordítanak a korszerű technika alkalmazásának és a harcászat különböző módszereinek tanulmányozására. Igyekeznek felismerni a különböző háborús jelenségek kölcsönös összefüggését, kapcsolatát és ezekből saját érdeküknek megfelelő következtetéseket vonnak le. Röviden, tanulmányozzák mindazokat a kérdéseket, amelyek összefüggnek és szorosan kapcsolódnak a háború és a hadsereg előkészítésének s a hadsereg alkalmazásának kérdéseivel. Mi ez, ha nem hadtudomány? A burzsoá hadtudomány igenis létezik és teoretikusai aktívan dolgoznak, hogy megeremtsék gazdáik agresszív tervéhez szükséges elméleteket és módszereket.

A mi feladatunk nem az, hogy lekicsinyítsük és tehetetlennek tün- tessük fel az ellenséget, amely katonai viszonylatban semmi újat és érté- kest alkotni már nem tud. Ellenkezőleg. Világosan kell látnunk, s ezt kell megértenie hadseregünk minden egyes tisztjének, parancsnokának és katonájának, hogy az ellenünk új háborút előkészítő ellenség nem egy tehetetlen, ketrecbe zárt fenevad, aki csak őrzöng és ártani nem tud, hanem rendelkezik mindazzal a tudással, technikával, amit a korszerű háború megkövetel.

Ahhoz, hogy győzelmet arassunk a ravasz és korszerű technikával jól ellátott ellenség felett, meg kell ismerni az ellenséget. Tanulmányozni kell az ellenség katonai elméleteit, nézeteit, a burzsoá hadtudományt, a burzsoá katonai elméleteket, a korszerű technikai fejlődését és alkalmazásának módszerét. E kérdések alapos tanulmányozása és ismerete nélkül nem vonhatunk le megfelelő következtetéseket az ellenség erős és gyenge oldalait illetőleg. S továbbá, nem mehetünk előre, nem fej- leszthetjük tovább a saját hadtudományunkat, ha nem ismerjük az ellen- ség katonai elméleteit, nézeteit és módszereit. De nem egyszerűen csak ismerni kell a burzsoá hadtudományt, hanem annak eredményeit kri- tikailag fel kell dolgozni és alkalmazni kell a körülmények és a sajátos- ságoktól függően.

A burzsoá hadtudomány elismerése nem jelent egyenlőséget a szovjet és a burzsoá hadtudomány között. A szovjet és burzsoá hadtudo- mány között kétségtelenül vannak közös vonások, de e közös vonások ellenére mégis gyökeres különbség van a szovjet és burzsoá hadtudo- mány között. Ez a gyökeres különbség mindenekelőtt osztály-tartalmában, szociális és politikai irányzatában keresendő, amely teljes mértékben annak a társadalmi rendszernek a jellegétől függ, amelyet a hadtudo- mány szolgál.

A burzsoá hadtudomány, a burzsoá katonai elméletek a tőkés osztály érdekeit tükrözik és védelmezik. Az amerikai katonai ideológia arra hiva- tott, hogy igazolja az amerikai imperialista reakciós körök politikáját,

a lázas fegyverkezési hajszát, az agresszív katonai tömbök létrehozását, katonai támaszpontok létesítését és az amerikai faj számára a világhatalom megteremtését. E cél megvalósítása érdekében gazdasági, politikai, ideológiai, diplomáciai és katonai eszközökkel egyaránt harcolnak.

A burzsoá katonai ideológia két alapvető részre oszlik: katonapolitikai és tisztán katonaira. Az imperialista katonapolitikai ideológia feladata a néptömegek és a hadsereg személyi állományának a megtévesztése, a milliomosok és milliárdosok reakciós törekvésének, rabló, népellenes ténykedésének az álcázása. Hazug demagóg frázisokkal az amerikai nép faji felsőbbrendűségét hirdetve leleplezni a dolgozó tömegek, valamint a hadsereg személyi állománya előtt a háború igazi célját és különféle reakciós katonai elméletek propagálásával elhitetni az amerikai néppel, hogy számára a háború nem hoz gyászt és nélkülözést.

Az imperialisták az ú. n. „kommunista veszéllyel” igyekeznek megfélemlíteni országuk népeit. „A nemzetközi kommunizmus elleni harc” leple alatt készítik az új világháborút a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen. A burzsoá országok uralkodó osztályai „a kommunista veszéllyel” és hazug rágalmak terjesztésével a Szovjetunió és a népi demokratikus országok „támadó szelleméről való híreszteléssel igyekeznek megfélemlíteni az egyszerű embereket és meggyűlöltetni velük a Szovjetuniót és a többi népi demokratikus országot. Nyíltan hangoztatják, hogy csak két választút van, a háború vagy a kapituláció. Dulles amerikai külügyminiszter a volt jezsuita kollégiumi növendékek kongresszusán 1955 áprilisban arról igyekezett meggyőzni a hallgatóságot, hogy „a béke bizonyos feltételek mellett az emberiség hanyatlásához és az emberek olyan fokú szellemi visszaeséséhez vezethet, amely megsemmisíti az erkölcsi és szellemi véleményalkotás képességét.” (Szabad Nép 1955. 04. 12. száma.)

Sajtóban, rádióban, filmben stb. folytatott háborús propagandán keresztül arról igyekeznek meggyőzni a néptömegek széles rétegeit, hogy ne higgyenek az emberek békés, baráti együttélésének lehetőségében. Pl. H. Hoszkingsz amerikai történész arra hívja fel az amerikai nép figyelmét, hogy soha se higgyen az emberek baráti viszonyában, békés egymásmellett élésében és hogy ne felejtse el azt, hogy az ember az egymással konkurráló állat és mint ilyen mindig fog harcolni egymás ellen.

A burzsoá katonai ideológia második „tisztán katonai” részének feladata a katonai doktrína kidolgozása, az általános irányvonal meghatározása a fegyveres erők előkészítésére és felhasználására. Feladata továbbá kidolgozni a Szovjetunió és a népi demokratikus országok elleni agresszív háború előkészítésének és viselésének tervét, valamint igyekeznek megtalálni és megalapozni a hadviselés olyan eszközeit és módszereit, amelyek a legjobban megfelelnek az imperialisták érdekeinek. Mindkét alapvető része az imperialisták katonai ideológiájának egy célt szolgál; a háború előkészítéséhez szükséges ideológiai és szakmai feladatok megoldását és tervek kidolgozását.

Az imperialista sajtóban, rádióban, a reakciós körök megbeszélésein különféle agresszív elméletek látnak napvilágot. Ezek közül a legelterjedtebb és az uralkodó a sokat hangoztatott ú. n. globális (világ) háború elmélete, amelyet mint a totális háborút is propagálják. Mi a jellemző vonása ennek az elméletnek?

Először ez az elmélet mélyen kommunistaellenes elmélet. Abból indul ki, hogy a háború kitörése két hatalmas világcsoport, kelet és nyugat között várható. A Szovjetunió és a népi demokráciák elleni háborúnak az elmélete.

A globális háború elméletének második jellemző vonása abban áll, hogy az egész kapitalista világot a szocialista tábor elleni háború bázisának tekinti. A globális háború elméletének gyártói abból indulnak ki, hogy az USA-nak minden lehetősége és eszköze megvan arra, hogy az egész kapitalista világot egy egységes, kommunistaellenes táborba tömörítse a Szovjetunió és a népi demokráciák elleni háborúra.

Harmadszor, a globális háború elméletét összekapcsolják a totális háború elméletével, ami egyenlő az összes ismert és elképzelt tömegpusztító fegyverek és harceszközök korlátlan mérvű alkalmazásával. Az atom- és hidrogénfegyverek alkalmazását tervezik nemcsak a harcmezőkön, hanem a polgári lakosság ellen is. Irtóháborút terveznek a hátszágban élő lakosság ellen. A lakosság nagy részének a megsemmisítésével, az ipari központok és városok mérhetetlen pusztításával, a népek ellenállásának megtörését, a tőkésék, a földbirtokosok hatalmának visszaállítását tervezik.

S végül az elmélet abból indul ki, hogy a győzelem kivívásához a korszerű háborúban nem elegendő csak egyetlen fegyvernemre támaszkodni és ezért „egyensúlyozott” háborút kell előkészíteni. Az „egyensúlyozott” háború elmélete megköveteli az „egyensúlyozott” fegyveres erők létrehozását, melyekben mindenfajta korszerű fegyvernem úgy a szárazföldi, légi, mint tengeri erők résztvennének. Általában az amerikai katonai vezetők nagy többsége az „egyensúlyozás” elméletét védelmezi.

Magát a háború lefolyását két-három szakaszra tervezik. U. n. „három fázisos” háborúról álmodoznak. Mi a lényege a „három fázisos” háború elméletének? A „három fázisos” háború lényege, hogy a háború első és második szakaszában az Egyesült Államok csak légi és tengerészeti erőkkel venne részt, a háború főterhét ebben az időszakban a szövetségesekre, illetve a csatlós csapatokra tervezik hárítani. Az amerikai szárazföldi csapatok, tervük szerint csak akkor kerülnének bevetésre, amikor már az ellenség ellenállása megtört. Akkor „villámgyors” hadműveletekkel, a gyorsan mozgó, gépesített csapatok bevetésével tervezik az ellenség megsemmisítését és a háború befejezését. E terveket az első és második világháború tapasztalatai alapján szövegezték, amikor az amerikai haderő csak a háború utolsó szakaszában lépett be.

A globális háború elméletével elválaszthatatlan kapcsolatban áll a légi-atom „villámháború” elmélete. Ennek az elméletnek szintén az a

feladata, hogy meghatározza a demokratikus tábor országai ellen vezetett háború módját. Az amerikai, angol vezető politikusok és katonai teoretikusaik többször kijelentették, hogy a szövetségesek összes hadműveletei az atom- és a hidrogénfegyver alkalmazására épülnek. Nyíltan hangsúlyoztatják, hogy a modern háború nem azzal kezdődik, hogy csapatokat vonultatnak fel a határon és megüzenik a háborút, hanem a stratégiai légielő meglepetésszerű támadásával, amely atom- és hidrogénbombákat alkalmaz. Ezek az elméletek világosan megmutatják, hogy az *imperialista körök katonai teoretikusai a háborút váratlan hadászati csapások útján szándékoznak megindítani*. Az atom- és hidrogénfegyverek alkalmazásával, váratlan légi csapásokkal tervezik a szocialista tábor országainak belsejében lévő legfontosabb ipari objektumok megsemmisítését, a közlekedés megbénítását és a lakosság demoralizálását. Abban reménykednek, hogy az atom- és hidrogénfegyverek hatalmas romboló erejét felhasználva, kezdeti csapás eredményeképpen magukhoz ragadhatják a kezdeményezést a háborúban. Úgy gondolják, hogy aljas céljaik megvalósításának érdekében mindenekelőtt a légifölényt kell kivívniok, amely biztosítja a szabad berepülést az ellenség hátsó részébe. E terv végrehajtása érdekében a légitámaszpontok sokaságával igyekeznek bekeríteni a szocialista tábor országait azzal a nyílt, nem titkolt céllal, hogy váratlan csapást mérjenek a szocialista tábor országaira, így köztük hazánkra is.

A légifölény megteremtése érdekében 1954—55-ben jelentősen növelték a légielő költségvetését. Az 55—56-os évben a hadügyminisztérium rendelkezésére bocsátott anyagi eszközöknek több mint 2/3-át fordították a légielőre. Természetesen a légielő fejlesztése mellett az imperialista agresszorok igyekeznek hatalmas szárazföldi csapatokat is létrehozni. Ez a tény azt mutatja, hogy ők maguk is beismerik, hogy lehetetlen a háború kimenetelét egyedül csak a levegőből mért csapásokkal eldönteni.

A váratlanság tényezője, amelyre az imperialisták agresszív terveiket építik, nem újkeletű. Már régen ismeretes a hadtörténelemben és sok esetben meghatározta az ütközetek, csaták kimenetelét. A hadvezérek a történelem folyamán igyekeztek sikeresen alkalmazni. Az utolsó 50 esztendőben a váratlanság az imperialista államok agresszív tevékenységének fő tényezőjévé vált olyan államokkal szemben, amelyekkel egyébként békés viszonyban éltek. A hadvezetésnek ez a módja igen jól megfelel az imperialisták hódító céljának, hűszegő politikájának. A burzsoá államok katonai doktrínái általában a váratlan támadásra épülnek. A váratlan támadás az agresszornak kezdeti katonai fölényt biztosít azon keresztül, hogy ő választja meg a támadás időpontját és önala lesz első időben a kezdeményezés. Ebből kiindulva javasolják és tervezgetik a „preventív” háborút, a váratlan támadást a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen. A váratlan támadás alkalmazásával könnyebb végrehajtani az agressziót idegen népek, idegen országok leigázását.

E célt szolgálják teljes egészében az USA határán kívül elhelyezett csapatok, amelyek hivatottak biztosítani: egyik oldalon az amerikai tőkésék zavartalan terjeszkedését a függő országokban, — másodsor a forradalmi és nemzeti felszabadító mozgalmak vérbefojtását az imperialista tábor területén, — harmadsor biztosítják az imperialisták agresszív tervének megfelelően a Szovjetunió és a népi demokratikus országok bekerítését, s ezzel együtt előkészítik és megteremtik a szocialista tábor elleni váratlan támadás feltételeit.

Ugyancsak nagy figyelmet fordítottak a váratlanság tényezőjére a német imperializmus katonai ideológusai is. A német katonai ideológia, amely a második világháborúban teljes vereséget szenvedett, minden agresszív tervét a váratlan támadásra építette. A gyakorlat megmutatta, hogy a korszerű háború követelményei között a német katonai ideológiára épült agresszív tervek csak a gyenge, burzsoá államokkal szemben állták meg a helyüket, de az erős szocialista állammal nem bírták a harcot. A váratlanság alkalmazása a burzsoá országokkal szemben a németek részére nagymértékben befolyásolta a háború menetét és kimenetelét. A szocialista állammal szemben a fasiszta Németország váratlan támadása csak kezdeti hadműveleti sikerek eléréséhez vezetett, amit a szovjet csapatok 8 hónapos kemény harc következtében teljes mértékben felszámoltak, vagyis megfosztották a német fasiszta csapatokat attól az előnytől, amit a váratlan támadás következtében szereztek.

A félreértések elkerülése végett szükségesnek tartom megjegyezni, hogy cikkemben nem a hadműveleti és harcászati méreteken alkalmazott „váratlanságról” van szó, amit a hadtörténelem folyamán az egyes hadvezérek alkalmaztak és amit oly széles méreteken alkalmazott a Szovjet Hadsereg a Nagy Honvédő Háború csaknem valamennyi hadműveletében és csatájában. Cikkemben a stratégiai méreteken alkalmazható váratlanságra gondolok. Konkrétan a váratlanságnak arra a formájára, ami a háború elején kerülhet alkalmazásra, amikor az egyik szomszédos ország, annak érdekében, hogy rövid idő alatt döntő csapást mérjen ellenfelére, hirtelen, meglepetésszerűen, váratlanul rátör a másik félre és e rátörés következtében jelentős eredményeket ér el. A váratlanságnak ezt a fajtáját alkalmazta a fasiszta Németország a Szovjetunióra való hirtelen rátörésénél 1941-ben.

A váratlanságnak ez a formája az agresszív országok fegyvere, az agresszorok kedvelt módszere a háború kirobbantásában. Ez első helyet foglal el az imperialisták hódító terveiben. Az imperialista államok az ellenségeik ellen indított váratlan támadással olyan feltételeket igyekeznek létrehozni, hogy rövid idő alatt megnyerjék a háborút, vagyis, hogy minél gyorsabban megvalósítsák villámháborús terveiket. Ez a tény magából az imperialista államok természetéből fakad. Az imperialisták politikai és gazdasági okokból kifolyólag félnek a huzamosabb hadműveletektől. Az imperialisták által viselt hódító háborúk igazságtalanok, ezért természetesen nem élvezik a néptömegek támogatását. De nemcsak, hogy

nem élvezik a néptömegek támogatását, hanem ellenkezőleg, kiváltják a néptömegek általános felháborodását. Ezért szeretnék a háborút lehetőleg néptömegek nélkül megvívni. Vagy ha már szükséges a néptömegek bevonása, az csak rövid ideig tartson. Ez az általános helyzet arra készíti az imperialista agresszorokat, hogy villámháborús terveket készítsenek, amelyeket a váratlanság tényezőjére és a nagymérvű technika alkalmazására alapoznak.

Ez azonban a stratégiai meglepetésnek csak egyik formája. Stratégiai meglepetés alkalmazható a háború folyamán is, amikor valamelyik harcoló fél nagyobb hadműveleti csoportosítások, váratlan tevékenységét hajtja végre olyan irányban, ahol azt az ellenség nem várta, olyan harceljárásokat, módszereket és harceszközöket alkalmaz, amelyekkel szemben az ellenség készületlennek bizonyult. A stratégiai váratlanság ezen formájának példája az 1944-es hadjáratokban egymás után megvalósított és meglepetésszerűen alkalmazott stratégiai csapások, melyek megsemmisítő csapást jelentettek a fasiszta betolakodókra.

A váratlanságnak az előző formáját, mint az agresszorok fegyverét, a szocialista tábor országai elvetik. A szovjet hadtudomány és a szovjet katonai ideológia számára idegen a szomszédos országok elleni váratlan támadás gondolata, idegen népek, idegen országok leigázása, meghódítása. Ez a tény a szocialista tábor országainak társadalmi rendjéből fakad.

A szocialista tábor országai nem hívei az „erő politikájá”-nak, nem szönek agresszív terveket más országok ellen, hanem a békés együttélés lehetőségét keresik. „Mi nem vagyunk hívei az „erő politikájának” — mondotta Bulganyin elvtárs a varsói értekezleten. — „Nem törekszünk háborúra, nem akarunk fegyverkezési versenyt, mi a legradikálisabb leszerelési intézkedések hívei vagyunk.” (Szabad Nép 1955. V. 12.)

A szocialista tábor békepolitikáját támasztja alá továbbá az a tény, hogy a nyolc állam Varsóban megkötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződése nem zártkörű egyezmény. Ezen szerződés célja a béke fenntartása, népeink békés alkotó munkájának biztosítása. Mi nem akarunk háborút. A béke és a különböző társadalmi rendszerek egymás mellett élésének a legkövetkezetesebb harcosai vagyunk. A szocialista tábor országaitól távol állnak az idegen országok leigázásának és bekebelezésének eszméi. A varsói szerződés Politikai Tanácskozó Bizottságának deklarációja kimondja, hogy a szerződést aláírt államok eltökélték, hogy „a népek békéje megszilárdítása nemes ügyének szentelik erőfeszítéseiket.” Kifejezték készségüket, „hogy a többi érdekelt állammal együtt megvizsgálják az európai biztonság halaszthatatlan kérdéseit, valamint a többi megoldatlan nemzetközi problémát is, köztük a fegyverkezési verseny beszüntetését és az emberiségnek az atomháború veszélyétől való megszabadítását célzó intézkedéseket. Ugyanakkor továbbra is kellőképpen gondoskodnak saját biztonságuk biztosításáról, és az a szilárd elhatározás tölti el őket, hogy minden szükséges intéz-

tervezésben a szocialista tábor országai a néptömegek támogatásával De nemcsak a

dést megtesznek saját állampolgáraik békés munkájának megvédésére, a népeik békés fejlődéséhez és virágzó életéhez szükséges feltételek biztosítására.”

Ez a Szovjetunió békepolitikája, amelynek változatlan lenni elve a különböző társadalmi rendszerek egymás mellett élése. Ezt a politikát a mi kormányunk is teljes mértékben támogatja. Ezek a tények világosan megmutatják, hogy a szocialista tábor országai a béke, a népek közötti együttműködés következetes harcosai.

Mi következetesen harcolunk a béke megszilárdításáért és a nemzetközi feszültség enyhítéséért, azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül az amerikai és angol imperialisták békeellenes, új világháború előkészítésére irányuló terveit. A történelem tapasztalata azt mutatja, hogy az agresszorok igyekeznek mindig váratlanul rajtaütni ellenfeleiken. Az imperialisták agresszív terveiben komoly szerepet foglal el a váratlan támadás. Egyes katonai vezetők nyíltan hangoztatják, hogy *atom- és hidrogénfegyvert alkalmazva, váratlan támadást kell indítani a Szovjetunió és a népi demokráciák ellen*. Stratégiájuk tehát a váratlan támadáson alapszik. Az állítólagos „védelmi célok” hangoztatásával a közvélemény megtévesztésére, a népek éberségének elaltatására törekednek, hogy így könnyebben végrehajthassák aljas, agresszív terveiket. A váratlan támadáson alapuló imperialista agresszív tervek arra köteleznek bennünket, hogy figyelmesen tanulmányozzuk a váratlanság alkalmazásának történetét és abból megfelelő következtetéseket vonjunk le a jövőre. Nagy hibát követnénk el, ha a „váratlanság” kérdése felett napi-rendre térnénk. Ha megnyugtatónánk magunkat azzal, hogy ez az agresszorok fegyvere és mivel nekünk nincsenek agresszív céljaink, nincs mit kezdenünk a váratlanság tényezőjével.

A szovjet hadtudomány — melynek alapja a marxizmus—leninizmus — képes arra, hogy helyesen feltárja a modern háború törvényszerűségeit és megmutassa a győzelmes fegyveres harc útjait és módjait. A szovjet hadtudomány abból indul ki, hogy a háború törvényei ugyanúgy, mint minden más társadalmi, vagy természeti jelenség törvényei, objektívek. A marxizmus—leninizmus azt tanítja, hogy a tudomány törvényeit, akár természettudomány, akár társadalmi tudomány törvényeiről van szó, az ember akarától függetlenül végbemenő objektív folyamatok visszatükrözésének kell tekinteni. Ez teljes mértékben vonatkozik a hadtudomány és a háború törvényeire is.

A háború törvényszerűségei és a háború vezetésének törvényei függetlenek az emberek akaratától, megvan a reális alapjuk, melyek ugyanazokból az objektív törvényekből fakadnak, mint a háború. Engels eme törvényszerűségeket tanulmányozva, rámutatott arra, hogy a hadsereg egész szervezete, valamint harcmódja és ezzel kapcsolatban a győzelem és vereség anyagi, gazdasági, politikai feltételektől, az ember és fegyveranyagától függ. *Az ország társadalmi, gazdasági, erkölcsi és*

katonai lehetőségei szolgáltatják azt az objektív alapot, amely feltétlenül szükséges a győzelemhez egy korszerű háborúban.

A szovjet hadtudomány tudományosan feltárja előttünk a modern háború törvényszerűségeit. Megmutatja, magában foglalja mindazt, ami elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy megértsük a korszerű háború menetét befolyásoló és kimenetelét eldöntő tényezőket. A szovjet hadtudomány feltárja és megmutatja azt, hogy a korszerű háborúban a győzelmet nemcsak a csatákban és ütközetekben kovácsolják, hanem a hátszországban is. A győzelem elérésére elengedhetetlen az egész nép erőfeszítése, az ország valamennyi gazdasági és erkölcsi forrásának mozgósítása.

A szovjet hadtudomány a háború törvényszerűségeinek tanulmányozásánál abból indul ki, hogy visszavonhatatlanul elmúltak azok az idők, amikor a háborút zsoldosok, vagy a néptől félig-meddig elszakadt kaszt képviselői viselték. A háborút ma a népek viselik és a szovjet hadtudomány ebből indul ki. „A háború — mondja Lenin — minden nemzet összes gazdasági és szervezeti erőinek a próbája.” (Lenin művei 30. köt. 141. old.) *Csak azok az országok bírják ki a próbatételt, amelyek erősebbeknek bizonyultak ellenfeleiknél a háború folyamán: a fejlődés, a gazdasági szervezés, a tapasztalat, a hadművelés és a hadsereg szelleme, valamint az ország népének kitartása és egysége szempontjából.*

A szovjet hadtudomány a háború törvényszerűségeit vizsgálva, a háború menetét befolyásoló és sorsát eldöntő tényezőket két csoportra osztja:

1. A háború sorsát eldöntő, állandóan ható tényezőkre (hátszország szilárdsága, hadsereg szelleme, hadosztályok száma és minősége, hadsereg fegyverzete és a hadsereg parancsnoki karának szervezőképessége),

2. és a háború menetét befolyásoló, bizonyos feltételek között a kimenetelét meghatározó ideiglenes, alkalmi jellegű tényezőkre (váratlan-ság-meglepetésszerűség, a népgazdaság haditermelésre való átfállítására és a fegyveres erők teljes mozgósítása, felvonultatása még a háború megkezdése előtt).

Nézzük meg külön-külön ezeket a tényezőket. Az állandóan ható tényezők jelentősége abban áll, hogy ezek magukban foglalják a győzelem kiharcolásának feltételeit. Ezek ismerete hozzásegít bennünket ahhoz, hogy megismerjük és megértsük azt, hogy a modern háborúban az az állam győz:

a) amelyik a háború folyamán állandóan növeli és fejleszti gazdasági erejét és tartalékait;

b) amelyik teljes mértékben élvezzi népe támogatását, amelyik képes arra, hogy a háború folyamán állandóan növelje a lakosság és hadserege erkölcsi-politikai egységét és szilárdságát, a hadsereg műszaki, technikai ellátottságát és biztosítani tudja a korszerű háború vezetésének elsajátítását, a korszerű technika alkalmazását.

Röviden összefoglalva, a korszerű háborúban az az állam győz, amelyik a háború sorsát eldöntő, állandóan ható tényezők fölényét biztosítani tudja az ellenséggel szemben.

Az állandóan ható tényezőkkel kapcsolatban hasonló hibát követünk el, mint a burzsoá hadtudomány értékülésénél. Egyesek azt állították, hogy az állandóan ható tényezőket csak a szocialista társadalom képes teljesen kifejleszteni és felhasználni.

Az állandóan ható tényezők nem újak, ezeket már nagyon régen ismeri a hadtörténelem. Igen sok hadvezér régebben is figyelembe vette. A történelem azt mutatja, hogy a kimagasló hadvezérek, katonai teoretikusok számoltak a hadsereg fegyverzetével, a hadosztályok mennyiségével, minőségével, sőt figyelembe vették a háterszág szilárdságát, a hadsereg erkölcsi állapotát és természetesen a hadsereg kádereinek az előkészítését is. Igaz, hogy e feltételeket nem egyesítették az „állandóan ható tényezők” gyűjtőnév alatt, de mind a stratégiai, mind a hadművelési tervek előkészítésénél számoltak e tényezőkkel.

Természetesen e tényezők mindegyike nem játszott a háborúk története folyamán olyan döntő szerepet, mint a háború gépi korszakában. A szocialista hadtudomány abból indul ki, hogy a hadviselés, a harcselekmények módjai és egészében a háború vezetésének módszerei nem mindig egyformák. A fejlődés feltételeitől, elsősorban a termelés fejlődésétől függően állandóan változnak. Ez a függőség a hadművészet fejlődésének objektív törvénye. A fegyveres harc a feudalizmus korszakában másképp, más törvényszerűségek szerint fejlődött, mint a rabszolga vagy a kapitalista társadalomban. Ezzel magyarázható az, hogy pl. a háterszág szerepe a háború gépi korszakában sokkal döntőbb, mint a feudalizmus korszakában, vagy a rabszolgatársadalomban. *A történelem folyamán lezajlott háborúkból általában az a hadsereg került ki győztesen, amelyiknek jobb volt az ellátottsága, szelleme, fegyverzete, nagyobb volt csapatainak száma és jobb a minősége, valamint a parancsnoki állományának szervezőképessége.*

Mi mással lehetne magyarázni pl. a franciák 1793—94-es győzelmét az egyesült európai reakció felett? Talán csoda történt? — ahogy azt a burzsoá körök hangoztatni szokták. Nem! Nem történt csoda, hanem azok a tényezők, amelyek eldöntötték a háború sorsát, a franciák oldalán voltak. Jobb volt a forradalmi Franciaország háterszága, mint a vele szembenállóké. A konvent minden szükségest az ország védelmére állított. Megmozdult az egész francia nép és 1794 elején már 600 000 felfegyverzett katonája volt a francia köztársaságnak. A francia nép megértette a háború célját, megértette és felmérte azt a veszélyt, amit a reakciós monarchista hadseregek győzelme jelentett volna Franciaország számára. A háború céljainak megértése új szellemet és harcmódot teremtett a hadseregben, amely képessé tette a katonákat arra, hogy a hadrend felbomlása esetén kisebb csoportokba verődve folytassák a

harcot a betolakodók ellen. Ha a háború sorsát eldöntő tényezők közül bármelyiket is nézzük, arra a megállapításra jutunk, hogy a fölény a francia hadsereg oldalán volt és ez a francia köztársaság javára döntötte el a háború kimenetelét.

Vajon ma, amikor az amerikai imperialisták megkezdték saját és szövetséges országaik fasizálását, nem a saját érdeküket biztosító hátszín megteremtésére gondolnak? Vagy a hadsereg faji gyűlöletre való nevelése nem az agresszív hadsereget jellemző szellem megteremtését szolgálja? Vagy, amikor az amerikaiak hatalmas hadsereget készülnek létrehozni és azt korszerű technikával ellátni, nem arra törekcsenek-e, hogy fölénybe kerüljenek a hadsereg fejlesztése, minősége és mennyisége tekintetében? De igenis erre törekednek. Igyekeznek növelni a hadosztályok számát és minőségét, a parancsnoki állományuk szervezőképességét. Mire mutatnak ezek a tények? Arra, hogy a burzsoá országok mindent elkövetnek, hogy a háború sorsát eldöntő tényezők területén fölényt vívjanak ki. Montgomery feldmarsall 1954. november 28-án a kaliforniai technológiai főiskolán mondott háborús beszédében arról igyekezett meggyőzni a hallgatóságot, hogy a szövetségeseknek maximálisan jól képzett és ellátott csapatokra van szüksége. E csapatoknak hatalmas támadó erővel, magas erkölcsi színvonalal és magas fegyvellemmel kell rendelkezniük, amelyek fiatal, jól képzett parancsnokok vezetése alatt végzik ténykedéseiket. Kell-e fényesebb bizonyíték ennél, hogy a burzsoá katonai teoretikusok igen jól ismerik és a gyakorlatban is alkalmazni akarják a háború sorsát eldöntő, állandóan ható tényezőket.

Az állandóan ható tényezők tehát nemcsak a szocialista társadalomra jellemzők, hanem megvannak a kapitalista országokban is. Más lapra tartozik az, hogy a burzsoá országok a legnagyobb erőfeszítéseik ellenére sem képesek minden tényező terén fölényt biztosítani. Ez a kapitalista országok természetéből fakad, abból a tényből, hogy az antagonisztikus társadalom, ahol terrortal lehetetlen közös nevezőre hozni a dolgozók és a tőkésék érdekeit. Erre legjobb példa az Egyesült Államok. A koreai agresszió idején az Amerikai Egyesült Államoknak minden lehetőségük megvolt a szilárd hátszín létrehozására. Van fejlett nagyipara, ami alapja a szilárd hátszín létrehozásának. Azonban a szilárd hátszín csak nagyiparral nem teremthető meg, mert *a szilárd hátszín fogalmába tartozik mindaz, ami az állam és nép életét és tevékenységét érinti: a társadalmi rend, az ország gazdasági élete, a termelési apparátus, a lakosság osztály- és nemzeti összetétele, erkölcsi-politikai állásfoglalása, politikai egysége stb.* Ha most az itt felsorolt tényezők alapján nézzük az amerikai hátszínt, azt látjuk, hogy a koreai háború idején nem töltötte be a szilárd hátszín szerepét.

Elegendő rámutatni arra, hogy 1950-ben, 1843, 1951-ben 4737, 1953-ban 4750 sztrájk volt, 1950-ben több mint 2 millió, 51-ben ugyancsak több

mint 2 millió, 53-ban 3,5 millió sztrájkoló volt az Egyesült Államokban. Lehet-e ilyen esetben szilárd háttországról beszélni? Természetesen, hogy nem.

A burzsoá katonai vezetők egyre jobban kezdik megismerni a hadsereg erkölcsi szellemének jelentőségét. Nem helytállók ezzel kapcsolatban azok a nézetek, melyek szerint a burzsoá katonai teoretikusok, a burzsoá hadtudomány túlértékeli a technika szerepét és alábecsüli az ember szerepét. Kétségtelen, voltak ilyen burzsoá katonai teoretikusok, akik azon törték és törik a fejüket, hogy hogyan lehetne az ember szerepét csökkenteni, hogyan lehetne kis létszámú „elit hadsereget” létrehozni és a gépek és fegyverek túlsúlyával az imperialisták javára eldönteni a háború sorsát. De nem ez a jellemző a burzsoá hadtudományra. A gyakorlat azt mutatja, hogy a második világháborúban annak ellenére, hogy a kis létszámú „elit hadseregek” elmélete létezett — ezt egyes burzsoá teoretikusok melegen propagálták —, de a burzsoá nagyhatalmak nem az „elit hadseregek” szervezésére vették az irányt, hanem a milliós hadseregekre. Ugyanez a helyzet ma is.

Természetesen találunk olyan burzsoá katonai teoretikusokat, akik mindent a technikának vagy valamelyik meghatározott fegyvernemnek tulajdonítanak, a nagy többség azonban éppen a Nagy Honvédó Háború tapasztalatai alapján, a csatatereken a főerőt a meghatározott erkölcsi és harci tulajdonságokkal rendelkező emberben látja. „...a végső megpróbáltatásban a háború sikere vagy kudarca a harcostól függ” — jelentette ki Ridgway amerikai tábornok. Különösen nagy szorgalommal használják fel a csapatok erkölcsi szelleme szerepének tárgyalásánál a Nagy Honvédó Háború tapasztalatait. A Szovjetunió által megvert volt náci tábornok, Guderian, a csapatok erkölcsi szellemének jelentőségét méltatva arra hívta fel cinkostársai figyelmét, hogy „parancsnokaikat és harcosaikat legalábbis a szovjet parancsnokokkal és harcosokkal egyenértékűvé neveljük”. Ezt írja: „az orosz tábornokok és katonák fegyelmezettek. Az 1941. évi legsúlyosabb helyzetekben sem törték meg lelkiileg. Helytállásukat, kitartásukat a történelem bizonyította be. Neveljük hát katonáinkat ugyanolyan helytállókká és kitartókká. Az e téren elkövetett könnyelműség súlyosan megbosszulja magát.” Az itt felhozott idézetek a legjobban bizonyítják azt, hogy a burzsoá katonai teoretikusok felismerték a csapatok erkölcsi szellemének a háborúban betöltött jelentőségét. Kétség nem fér hozzá, hogy a maguk módján mindent el fognak követni csapataik erkölcsi szellemének a megtartására.

Mi nagyon jól tudjuk, hogy a csapatok erkölcsi és harci tulajdonságai nem hullanak az égből, hogy ezek szorosan függnék az adott ország társadalmi és államrendjétől, a gazdasági és szociális viszonyoktól és a háború céljától. De most ne ezt nézzük, hanem azt, hogy a burzsoá katonai teoretikusok és a burzsoá hadtudomány nem veti meg a csapatok erkölcsi szellemének jelentőségét és a maga módján mindent elkövet,

hogy azt javítsa. Természetesen ez nem lesz könnyű feladat a burzsoázia számára.

Ugyan milyen szellemről lehet beszélni ott, ahol a katonák nem látják a háború célját, nem értik, hogy miért kell hazájuktól ezer kilométerekre távol harcolniuk. Próbálták megjavítani a hádsereg szellemét? Igen. Bizottságokat létesítettek a katonák hangulatának tanulmányozására stb. Szabad rablást engedélyeztek a katonáknak. „Előttetek van Szóul kincseivel és nőivel” — mondotta MacArthur katonáinak az Incon és Szóul előtti csatában, és három nap szabad rablást engedélyezett katonáinak, amit Szóul elfoglalása után be is tartottak. Ez közvetlen folytatása a német módszereknek. A német fasiszták is ilyen módszerekkel igyekeztek megmételtyezni a katonákat. Rablásra, gyűjtogatásra nevelték őket. „Öljetek meg mindenkit, aki ellenünk van — mondotta Göring — öljetek, öljetek, nem ti viselitek ezért a felelősséget hanem én, tehát csak öljetek.” „Meggzabadítom az embert — ordította Hitler — attól a megalázó agyrémről, amelynek neve: lelkiismeret. A lelkiismeret, akár csak a műveltség, megnyomorítja az embert. Az én előnyöm, hogy engem nem gátol semmiféle elméleti, vagy erkölcsi meggondolás.”

Az amerikai imperializmus katonai teoretikusai az erkölcsi szellem megszüldítésének eszközét a propagandában, a csapatok ideológiai megmételtyezésében látják. Hatalmas propagandaapparátust létesítettek, amely igyekszik megdolgozni a katonákat, beléjük oltani a faji és embergyűlölet eszméit, felszítani bennük az alacsony szenvedélyeket, a vagyonszerzést, az ital és a nő utáni vágyat, a gyilkosságot és rablást. Így fest a burzsoá hadseregek szellemének alapja. Ezzel azonban, amint a történelem igazolja, hadsereget hosszú háborúban összetartani nem lehet. A történelem azt mutatja, hogy imperialista országok hadseregei csak addig tartják meg harciasságukat, harci szellemüket, amíg sikereket érnek el a harcban. Amikor azonban komoly ellenségbe ütköznek és a harcok során vereséget szenvednek, elvesztik a gyilkoláson és fosztogatáson alapuló erkölcsi szellemüket.

A történelem tapasztalatai azonban azt is mutatják, hogy az imperialistáknak ezen erőfeszítései esetenként bizonyos ideig eredményt hoztak. Például a német fasisztáknak az örült faji és sovíniszta elméletekkel, az „élettér”, a „világuralom” elméletével sikerült a háború első szakaszában a német fasiszta csapatok harci szellemének megteremtése, amely egészen a németek sztálingrádi vereségéig tartott. Ugyanígy elméletekkel próbálkoznak ma az amerikaiak is. Kísérleteiket nem szabad se túlértékelni, se lebecsülni. A lebecsülés az elbizakodottsághoz vezet. A feladat az, hogy tanulmányozzuk az imperialisták minden ténykedését, propagandáját és módszerét, amit az erkölcsi tényező kialakítására alkalmaznak.

Mindezekből világosan látható, hogy nem helyes az állandóan ható tényezőket kizárólag csak a szocialista társadalomnak tulajdonítani. Az állandóan ható tényezők nem újkeletűek, már régen ismeretesek voltak

a hadtörténelemben. Állandóságuk abban rejlik, hogy a *történelem folyamán az a hadsereg került ki győztesen a háborúból, amelynek szilárdabb volt a hátországa és ennek következtében jobb volt az ellátása, szelleme, fegyelme, parancsnoki állományának tudása, fegyverzete és biztosítani tudta a mennyiségi és minőségi fölényt az ellenséggel szemben.* Ez a körülmény nem változott meg és mindezt a jövő háborújában is figyelembe kell vennünk. Ezeket a tényezőket ismerik a burzsoá katonai teoretikusok és vezetők is és a maguk módszereivel elkövetnek mindent, hogy a háború sorsát eldöntő állandóan ható tényezőket magas színvonalra emeljék és felhasználják.

Ugyanakkor, amikor ezt megállapítjuk, ne feledkezzünk meg arról, hogy *a háború sorsát eldöntő állandóan ható tényezők harmonikus együttműködésének létrehozása és azok alkalmazása szoros kapcsolatban van az adott ország társadalmi rendjének gazdasági, erkölcsi, katonai lehetőségeivel és a háború céljával.* Ha e tényeket figyelembe vesszük, nem lesz nehéz megérteni, hogy melyik társadalomnak van nagyobb lehetősége a háború sorsát eldöntő állandóan ható tényezőket magas színvonalra emelni és eredményesen felhasználni.

A szovjet hadtudomány — amint már említettem — a háború törvényszerűségeit vizsgálva, a háború menetét befolyásoló és sorsát eldöntő tényezőket két csoportra osztja:

Az első csoportba soroljuk azokat az előbb felsorolt állandóan ható tényezőket, amelyek teljes mértékben meghatározzák a háború menetét és kimenetelét.

A második csoportba soroljuk azokat a tényezőket, amelyek csak befolyásolhatják a háború menetét és bizonyos feltételek mellett a kimenetelét is. Mint ismeretes, a hadviselésben elfoglalt helyüknél és szerepüknél fogva a szovjet hadtudomány ezeket a tényezőket ideiglenes, alkalmi jellegű tényezőknek nevezi. A kérdés az, hogy miért nevezzük ezeket a tényezőket ideiglenes, alkalmi jellegű tényezőknek?

A népgazdaság haditermelésre való átállítása, a mozgósítás, a csapatok felvonultatása a háború megkezdése előtt stb. tényezőket azért nevezzük ideiglenes, alkalmi jellegű tényezőknek, szemben a már ismertetett állandóan ható tényezőkkel, mert ezek a tényezők főképpen kezdeti ideiglenes, bizonyos területen megmutatózó előnyöket biztosítanak. Kétségtelenül a népgazdaság haditermelésre való átállítása, a mozgósítás, a csapatok felvonultatása csak addig előny, amíg az ellenség ugyanezt végre nem hajtotta. Ez történt a Nagy Honvédó Háború első szakaszában. Mindaddig, amíg a Szovjetunió nem fejezte be mozgósítását, a csapatok felvonultatását, a népgazdaság haditermelésre való átállítását, az elmondott tényezők komoly előnyt jelentettek a német fasiszta csapatok számára a háború első szakaszában. Azonban, ahogy a Szovjetunió végrehajtotta a csapatok felvonultatását, a népgazdaság haditermelésre való átállítását, a németek az ideiglenes,

alkalmi jelegű tényezők felhasználásából nyert előnyöket elvesztették. 1942 február 23-i 55. sz. parancsban J. V. Sztálin, a Szovjet Fegyveres Erők legfőbb parancsnoka rámutatott arra, hogy az ideiglenes tényezők alkalmazásából nyert tartalékot a német fasiszta csapatok már teljes mértékben elhasználták és, hogy a háború sorsát most már nem ezek, hanem az állandóan ható tényezők döntenek el.

Az ideiglenes, alkalmi jellegű tényezők csoportjához soroljuk a váratlanság tényezőjét is. Ez a tényező az ütközetek, csaták és a hadműveletek végrehajtása során állandóan szerepel és döntően befolyásolja a csaták, ütközetek kimenetelét. *Sőt, a mai helyzetben, amikor nagymértékben megnövekedett a hadsereg technikai ellátottsága és olyan harci eszközök léteznek, mint az atom- és hidrogénfegyverek, a váratlanság komoly sikerekhez vezethet nemcsak a háború kezdeti időszakában, hanem az egész háború menetében is.* Feltehető a kérdés, hogy ha a mai helyzetben a váratlanság jelentős szerepet játszik a háború kimenetelében, akkor mégis miért soroljuk a váratlanság tényezőjét az ideiglenes, alkalmi jellegű tényezők csoportjához?

Valóban, a váratlanság a mai körülmények között döntő lehet a háború kimenetele szempontjából és az államok gyors összeomlásához vezet, amikor azt olyan államokkal szemben alkalmazzák, amelyek nem képesek kellő ellenállást kifejteni, társadalmi és gazdasági gyengeségük, valamint kedvezőtlen földrajzi fekvésük következtében. *Egyébként a váratlan támadás egymagában még nem dönti el a háború sorsát, nem biztosíthatja a teljes győzelmet. A váratlan támadás csak a győzelem kezdeti lehetőségeit teremti meg, kezdeti sikereket hoz létre, amit a teljes és biztos győzelem érdekében tovább kell szélesíteni és mélyíteni.*

Ha a váratlanság által nyert kezdeti sikereket nem tudják tovább szélesíteni és mélyíteni, úgy könnyen elveszíthetjük a váratlanság alkalmazásával nyert kezdeti sikereket. Ha nincs megfelelő erő és eszköz a kezdeti sikerek szélesítésére és mélyítésére, úgy a váratlanság következtében nyert kezdeti sikerek könnyen ideiglenes sikerekké változhatnak. Ezért soroljuk a váratlanság tényezőjét — jelentős szerepe ellenére — az ideiglenes, alkalmi jellegű tényezők csoportjába.

A nyugati katonai körökben a háborús terveket az atom- és hidrogénfegyverek váratlan támadására építik. Mi nem értékeljük le ezeket a fegyvereket. Tisztában vagyunk azzal, hogy az atom- és a hidrogénfegyver az ellenség tömeges megsemmisítésének hatalmas eszköze, s a korszerű háborúban a váratlanság szerepét éppen az említett fegyverek alkalmazása növeli meg. Emellett azonban látnunk kell azt, hogy egyedül az atom- és a hidrogénfegyver a földi csapatok határozott tevékenysége nélkül, azok korszerű technikája nélkül nem képes eldönteni a háború sorsát. A korszerű háború hadműveleteiben a tartós siker nem egy vagy két fegyvernemtől, nem a váratlan csapástól, hanem

valamennyi fegyvernem kölcsönös együttműködésétől függ. Az ellenség eredményes szétzúzása csak abban az esetben lesz biztosítva, ha a fegyverek minden fajtájának alkalmazását szorosan összehangolják és maximálisan kihasználják. A hadművelet kimenetele szempontjából a légielő által mért atomcsapás csak akkor válik eredményessé és tartóssá, ha a felhasználása által elért sikereket kiszélesítik és felhasználják a földi csapatok.

Az utóbbi időben az ideiglenes, alkalmi jellegű tényezők magyarázásánál is komoly hibákat követtünk el. Abból indultunk ki, hogy a szocialista társadalomra az állandóan ható tényezők felhasználása jellemző, a kapitalista országokra pedig az ideiglenes, alkalmi jellegű tényezők. Ezt történelmi eseményekkel igyekeztünk alátámasztani. Abból a tételből indultunk ki, hogy a fasiszta Németország a Szovjetunió elleni háborúját a már elmondott ideiglenes alkalmi jellegű tényezőkre támaszkodva kezdte meg. A Szovjetunió viszont a fasiszta Németország elleni háborújában az állandóan ható tényezőkre támaszkodott. Aláhúztuk, hogy a meglepetésszerű támadás a németeknek a nyugateurópai országok elleni háborújában győzelmet hozott. Ezzel szembeállítottuk a Szovjetunió elleni váratlan támadást, amely csak kezdeti sikereket eredményezett a háború első szakaszában. A hibát ott követtük el, hogy tovább már nem mentünk, hanem levontuk az eléggé helytelen következtetést: az imperialista országok az ideiglenes, alkalmi jellegű tényezőkre támaszkodnak, amelyek nem dönthetik el a háború sorsát a szocialista országokkal szemben. Mi pedig az állandóan ható tényezőkre támaszkodunk és így biztos a győzelem. Világos, hogy ez mennyire helytelen következtetés. Helytelen, nem tudományos következtetés és csak arra jó, hogy elterelje a figyelmet a váratlanság jelentős szerepéről a mai helyzetben.

A hadtörténelem tapasztalata azt mutatja, hogy a történelem folyamán egyik ország a másik ellen igen gyakran alkalmazta a meglepetésszerű, váratlan támadást, ami bizonyos feltételek között nagy hatással volt nemcsak a harc, a hadművelet menetére és kimenetelére, hanem a háború kimenetelére is. A nagy hadvezérek, akiket mi a győzelem mestereinek tartunk, a hadtörténelem folyamán szívesen alkalmazták és nagyra értékelték a váratlan támadást és a meglepetésszerű rajtaütést. Zrínyi, korának egyik legnagyobb hadvezére a következő szavakkal magyarázta a meglepetés jelentőségét: „Ne adj időt néki, hogy híretd hallhassa, hogy a te tanácsod ellen tanácsot állíthasson, hanem nyomd meg, amikor aluszik, amikor lehet.“ (Markó: I. m., 131. old.)

Ma másképpen mondjuk ezt, más szavakkal fejezzük ki, a tartalma viszont azonos. Zrínyi a meglepetésre, a váratlan rajtaütésre gondol, amely nem ad időt az ellenségnek arra, hogy „tanácsot állíthasson”, hogy harctervet dolgozhasson ki.

Egy másik helyen a gyorsaság szükségességét húzza alá, mely elengedhetetlen feltétele a váratlan támadás végrehajtásának. „A gyors-

saság oly szükséges a hadiállapotban, hogy talán semmi nem szükségesebb annál.“ (Markó: I. m., 130. old.)

Zrínyi nemcsak elméletben volt a váratlan támadás alkalmazásának híve, hanem a gyakorlatban is. Mint ismeretes, Zrínyi 1664-es téli hadjárata tervének alapja éppen a váratlanság, a kedvező időjárás és terepviszonyok kihasználása volt. Tervéből kitűnik az, hogy Zrínyi nem a sablon embere. A kedvező időt, a kedvező alkalmat fel kell használni — hangoztatta —, amit igyekezett valóra is váltani. Zrínyi az erőviszonyok, a kölcsönös, helyzet, a terep és időjárás értékelése alapján készítette el tervét. A törököt meglepte a hatalmas erejű támadás és kénytelen volt visszavonulni.

A nagy orosz hadvezér, A. V. Szuворov arra tanította csapatait, hogy „Az ellenség azt hiszi, hogy 100—200 versztre vagy, te pedig megduplázod óriási lépteidet, rátörsz gyorsan, váratlanul. Az ellenség dalol, sétál, a nyílt mező felől vár, te pedig meredek hegyekből, erdőkből rárepülsz, mint fejére a hó.”

De nézzük közelebbről a kérdéseket. Mit mutat a XIX. és XX. század hadtörténelme? Az eddig elmondott példákkal ellentétben azt látjuk, hogy a váratlan támadás az agresszió politikájának, a hitszegő politikának kifejezése. A váratlan támadás az agresszív országok fegyverévé vált. A német imperializmus katonai vezetői mind az első, mind a második világháborúban villámháborús terveiket a váratlan támadásra építették. Az első világháborúban a német vezérkar Schlifffen tervére támaszkodva, abból indult ki, hogy a támadás gyors sikerét biztosítani fogják a Belgiumon keresztül végrehajtandó váratlan csapások. Mint ismeretes, a német hadsereg első csapásaival valóban súlyos vereséget mért a francia, belga és angol csapatokra. Egy hónap leforgása alatt elérte a Marne folyót. A német hadvezetés azonban lebecsülte ellenfeleinek harci tulajdonságait és különösen az orosz hadsereg harci tulajdonságait. Ezt világosan mutatta a német hadvezetéséig terve. Annyira leértékelték az orosz hadsereget, hogy Kelet-Poroszország megvédésére az esetleges orosz támadásoktól, mindössze egy hadsereget jelöltek ki. A németek abban reménykedtek, hogy amíg Oroszország végrehajtja a mozgósítást és csapatainak felvonulását, addig Németország Franciaországot fegyverszünetre kényszeríti, és utána teljes erővel Oroszország ellen fordulhat. Elszámították magukat. Az orosz hadsereg a francia kormány követelésére 1914. augusztus 17-én támadásba ment át. A 8. német hadsereg Kelet-Poroszország védelmét nem tudta biztosítani. A német hadvezetés Kelet-Poroszország megvédésének biztosítására kénytelen volt nyugatról csapatokat átdobni. A csapatok átdobása meggyengítette a németeket. Elakadt a támadás. Az orosz hadsereg Kelet-Poroszországba való betörése megmentette Franciaországot és kudarcba fullasztotta a németek kezdeti sikereit. Az ellenség erőinek lebecsüléséért a németek — amint látjuk — kegyetlenül megfizettek.

Az első világháború tapasztalataiból a német hadvezetés azt a következtetést vonta le, hogy továbbra is a váratlan támadást kell alkalmazni, csak nem kell megismételni azokat a hibákat, amelyeket a német hadvezetés 1914-ben elkövetett. Mint ismeretes, a német fasiszta hadvezetés nem is sokat változtatott a terven és 1940-ben újra megismételtek, habár bizonyos mértékig módosítva, a Schliffen-tervet Franciaország ellen.

A német fasiszta hadvezetés a második világháborúban ellenfelei ellen a támadását váratlan, meglepetésszerű rátöréssel kezdte. Felhasználva a kollektív biztonság hiányát, a német fasiszta csapatok 1939-ben váratlanul megtámadták Lengyelországot, ami Lengyelország bukásához vezetett. 1940 áprilisban ugyancsak váratlanul, betörték Dániába, Norvégiába, májusban Hollandiába, majd Belgium és Luxemburg semlegességét tiporták sárba. Az eredmény ismeretes. A német fasiszta csapatok pár nap alatt megszállták az említett országok területét. Elérték a La Manche-csatornát, Franciaország határát és megkezdték Franciaország elleni terveik végrehajtását. Június 14-én elesett Páris. Június 25-én kapitulált Franciaország és ezzel nyugaton beszüntették a hadműveleteket.

Amint a példa mutatja, a fasiszta Németország a váratlan támadás eredményeképpen 45 nap alatt teljes vereséget mért a francia és a kontinensen lévő angol hadseregre. Itt a váratlan támadás folytán nemcsak hadműveleti eredményeket értek el, hanem stratégiai eredményeket is. Franciaország kapitulált, sőt e hadműveletek eredményeképpen megvolt annak a lehetősége, hogy Németország partraszálljon Angliában. Angliát a partraszállástól nem a Lordok Háza mentette meg, hanem az, hogy Hitler a Szovjetunió megtámadására készült. Churchill maga beismerte az alsóházban, hogy a partraszálláshoz minden lehetősége megvolt Németországnak. Franciaország gyors kapitulációjához hozzájárult a francia burzsoázia áruló szerepe. A francia uralkodó osztály jobban félt a néptől, mint a német fasizmustól. Amikor világossá vált, hogy Franciaországot csak a nép felfegyverzése mentheti meg a német fasizmus leigázásától, a francia reakció Hitlert választotta. Nem a nép kezébe adta a fegyvert, hanem lerakta azt Hitler lábaihoz.

A fasiszta Németország, miután uralma alá hajtotta Európát, hozzáfogott a Szovjetunió elleni háború konkrét tervének előkészítéséhez. A nyugati tapasztalatok alapján a német fasiszta hadvezetőség a Szovjetunió lerohanását 6–8 hét leforgása alatt tervezte. E tervnek megfelelően 1941. június 22-én a fasiszta Németország hirtelen, váratlanul megtámadta a Szovjetuniót. A háborúra való felkészültség és a váratlan támadás előnyét felhasználva, a német fasiszta hadsereg magához ragadta a kezdeményezést, katonai fölényre tett szert és visszavonulásra kényszerítette a szovjet csapatokat. Négy hónap leforgása alatt a német fasiszta csapatok elérték Leningrádot, Moszkvát, Rosztovot és hatalmas

területeket foglaltak el. Az a katonai fölény, amelyhez a német fasiszta hadsereg a váratlan támadás következtében jutott, a háború első szakaszában, igen nehéz helyzet elé állította a szovjet népet, a szovjet hadsereget. J. V. Sztálin a Szovjet Hadsereg csapatparancsnokainak tiszteletére rendezett fogadáson, 1945. május 24-én a következő szavakkal jellemezte ezt az időszakot: „... voltak kétségbeesett pillanatok 1941—42-ben, amikor hadseregünk visszavonult, elhagyta szeretett szülőfalvainkat és városainkat Ukrajnában, Belorussziában, Moldáviában, Leningrád területén, a Baltikumban, a Karél-Finn Köztársaságban, elhagyta, mert nem volt más kiút.” (Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. 189. old.) E szavakból világosan látható, hogy nem előre elkészített tervszerű visszavonulásról volt szó, hanem kényszer-visszavonulásról.

A német fasiszta csapatok a váratlan, hirtelen támadás következtében igen súlyos helyzet elé állították a Szovjet Hadsereget. Más ország, más hadsereg, egy nem szocialista ország és hadserege nem tudta volna azokat legyőzni és elkerülhetetlenül összeomlott volna a fasiszta hadsereg csapásai alatt. De a Szovjet Hadsereg helytállt és 10—12 hónapos kemény, kitartó, kíméletlen harc után felőrölte a német fasiszta hadsereg váratlan támadásból származó tartalékát. Ebből látható, hogy a Nagy Honvédő Háború kezdeti időszakai nem az „aktív védelem” klaszszikus formája, hanem a német fasiszta csapatok támadása megghiúsításának, felörlésének időszaka.

A történelem tapasztalataiból kiindulva, látható, hogy a sikeres váratlan támadás nemcsak a harcászatra, a hadműveletre van kihatással, hanem bizonyos körülmények között döntő mértékben befolyásolhatja az egész háború menetét, sőt kimenetelét is. De nekünk nemcsak a múltat kell tanulmányoznunk, hanem a jelent és a jövőt is. Mit látunk ma? Azt, hogy a német fasiszták elveit teljes mértékben átvették a nyugati imperialisták. Egyes nyugati vezető személyiségek és katonai szakemberek a korszerű háborúban a győzelem legfőbb tényezőjének a váratlan, meglepetésszerű agresszív támadást tekintik. Az imperialisták agresszív tervüket elsősorban az atom- és hidrogénfegyverek meglepetésszerű alkalmazásával tervezik megvalósítani. Esküdt ellenségei a tömegpusztító fegyverek betiltásának és a hagyományos fegyverzet csökkentésének. S hogy ezen a politikájukon mind a mai napig nem változtattak és nemigen óhajtanak változtatni, arra a legjobb példa a négy hatalom külügyminisztereinek októberben lezajlott genfi értekezlete. E körülményeket nem hagyhatjuk figyelmen kívül. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az imperialisták világalomra törekednek és ennek érdekében képesek bármilyen kalandra, bármilyen büntetetre, bármilyen aljas cselekedetre, a békeszerető népek ellen.

Katonák vagyunk, honvédei annak az országnak, amely május 14-én aláírta a 8 európai állam barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződését. Ez azt jelenti, hogy nemcsak ennek a kis országnak vagyunk védelmezői, hanem fegyverbarátainkkal együtt védelmezői a szocializmus és a béke legyőzhetetlen táborának. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy ismerjük a váratlanság tapasztalatait. Látnunk kell és tudnunk kell azt, hogy hogyan és milyen módon védhetjük meg hazánkat, a szocialista tábor ránk eső szakaszát az esetleges váratlan, agresszív támadástól. A varsói szerződést aláírt államoktól távol áll bármiféle hódító, vagy agresszív célkitűzés. Nincsenek hódító céljaink, békében akarunk élni és dolgozni. Építeni akarjuk a munkások és a dolgozó parasztok boldog államát. De miután a történelem folyamán az agresszorok oly gyakran alkalmazták a váratlan támadást más országokkal szemben, azért nekünk le kell vonnunk a tanulságokat. Nemcsak tapasztalattal rendelkezünk, hanem ismerjük az ellenség agresszív tervét, amely arra kötelez bennünket, hogy *míndig készen álljunk az ellenség meglepő tevékenységének megakadályozására, a váratlan támadás elhárítására.*

A Szovjetunió által vezetett szocialista tábor hadseregei, figyelembevéve az imperialisták aljas, agresszív törekvéseit, azt, hogy váratlanul alkarnak ránk törni, éberren őrködnek legyőzhetetlen táborunk békéje felett és állandóan készen állnak bármilyen ellenség szétzúzására. Hadseregünk kötelessége, hogy:

— éberren őrizze népünk alkotó munkáját, drága hazánk biztonságát. Legyen készen arra, hogy bármikor elszánt harcba lépjen hazánk szabadságáért és függetlenségéért;

— a szocialista tábor többi hadseregével együttműködve akadályozza meg az ellenség váratlan támadását szocialista táborunk, országunk ellen;

— abban az esetben, ha az ellenség megkísérelné a váratlan támadást, a Szovjet Hadsereggel és a varsói szerződést aláírt országok hadseregeivel együttműködve legyen kész arra, hogy ne csak sikeresen visszaverje a támadást, hanem hatalmas erejű, megsemmisítő csapást mérjen az ellenségre.

Ahhoz, hogy ne érjenek váratlan meglepetések, állandóan erősítenünk kell hazánk védelmi képességét. Ne feledkezzünk meg arról és véssük jól emlékezetünkbe, hogy csakis az ország honvédelmi képességének állandó fokozása, és a háború sorsát eldöntő állandóan ható tényezők magas színvonalra való emelése biztosítja az ellenség váratlan támadásának megghiúsítását és a népünk békés alkotó munkájára rátört ellenség szétzúzását. A Szovjetunió által vezetett szocialista tábor hadseregei képesek arra, hogy megakadályozzák táborunk ellen az ellenség váratlan támadását. Készek arra, hogy abban az esetben, ha az ellenség megkísérelné drága hazánkat, a szocialista tábor bármelyik országá-

ellen a váratlan támadást, azt sikeresen visszaverjék és hatalmas erejű megsemmisítő csapást mérjenek az ellenségre.

A váratlanság tényezőjének szerepe a korszerű háborúban jelentős mértékben megnövekedett és a siker elérésének egyik feltétele. *A váratlanság megnövekedett szerepe azonban semmiben sem mond ellent és nem csökkenti az állandóan ható tényezők szerepét. Az állandóan ható tényezők a mai körülmények között is elsőrendű jelentőséggel bírnak a háború kimenetele szempontjából, megmutatják azt, hogy a győzelem a korszerű háborúban az ország társadalmi és államrendjétől, gazdasági fejlettségétől, a nép és hadsereg erkölcsi szellemétől, a csapatok kiképzési fokától, katonai szaktudásától, valamint a parancsnoki kar képességétől és kiképzési fokától függ.* Éppen a váratlanság tényezője, a hadsereg megnövekedett technikai és műszaki ellátottsága az, ami megköveteli az állandóan ható tényezők teljes működését.

Milyen következtetést vonhatunk le az elmondottakból?

1. Ne becsüljük le az ellenséget. A burzsoá hadtudománynak, az ellenség katonai elméletének, ideológiájának, nézeteinek a lebecsüléséből vagy tagadásából semmi más, mint kár nem származhat. A mi feladatunk nem az, hogy metafizikus módon kijelentsük, hogy nincs és nem létezőnek tekintjük, hanem az, hogy igyekezzünk minél jobban megismerni a burzsoá hadtudományt, a burzsoá katonai elveket és nézeteiket, tanulmányozzuk erős és gyenge oldalait, jelenlegi állását és fejlődésének további lehetőségeit.

2. A technika hatalmas fejlődése, atom- és hidrogénfegyverek és más, nagyhatású új harceszközök megjelenése nagymértékben megnövelte a váratlanság tényezőjének szerepét. A történelem tapasztalatai azt mutatják, hogy a váratlan támadás minden esetben kedvezőbb feltételeket biztosít a támadó számára. A mai helyzetben a váratlanság nemcsak harcászati, hadművelleti, hanem bizonyos körülmények között hadászati sikerekhez vezet. Az amerikai, angol imperialisták demokratikus tábor elleni agresszív tervének alapja a váratlanság. Ebből következik, hogy hadseregünk feladata a varsói értekezleten részt vett és a barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést aláírt országok hadseregeivel együttműködve védje meg népünk „oly soká nélkülözött, de annál drágább kincsét, népünk szabadságát, hazánk függetlenségét”.

3. A modern háború időszerű kérdéseit vizsgálva, láthatjuk azt, hogy a hadsereg megnövekedett technikai és műszaki ellátottsága az erkölcsi tényező szerepét nem csökkentette, hanem ellenkezőleg, nagymértékben megnövelte. A gép ember nélkül halott. A győzelem hordozója nem a gép egymaga, hanem a gépet mesterien kezelni tudó ember. Emlékezzünk a nagy Lenin szavaira, aki azt tanította, hogy: „A győzelmet minden háborúban végeredményben azoknak a tömegeknek a harci szellemé határozza meg, amelyek a csatatéren vérüket ontják.” (Lenin műv.

31. köt. 131. o.) *A győzelem eléréséhez a korszerű harcban törhetetlen erkölcsi szellemre, magasfokú katonai szaktudásra és fizikai edzettségre van szükség.* Csak a mély, meggyőződéses, fizikailag edzett és szívós harcos képes bármilyen erőfeszítésre, a harci élet nehézségeinek elviselésére az ellenség legyőzése érdekében.

4. Az előttünk álló feladatok megvalósítása érdekében állandóan tanulmányoznunk kell a korszerű háború követelményeit és e követelményeknek megfelelően fejlesztenünk kell katonai tudásunkat. A hadsereg törhetetlen erkölcsi szellemének és magasfokú katonai szaktudásának megteremtése érdekében elengedhetetlen feladat a hadsereg harci és politikai kiképzésének állandó fokozása, szabályzataink elsajátítása és betartása.

Végezetül hadseregünk minden tisztjének meg kell értenie azt, hogy a jövő háborúját a gyors változások jellemzik. Ez megköveteli minden parancsnoktól a bátor és merész elhatározást és az elhatározás végrehajtását a harc minden változata között. A korszerű harc nagyfokú önállóságot és gyors elhatározást követel a parancsnokoktól. Természetesen a korszerű harc követelményeinek megértéséhez elengedhetetlenül szükséges a szovjet hadtudomány, a szovjet hadművészet állandó tanulmányozása.

Ebben a kérdésben parancsnokaink mellett nagy feladat vár a különböző katonai folyóiratokra, valamint néphadseregünk lapjára. Folyóiratainkban több segítséget kell nyújtanunk a szocialista katonai ideológia, a szovjet hadtudomány feldolgozásához és az ellenség katonai ideológiájának és hadtudományának a megismeréséhez. Több olyan cikket kell ezekben a folyóiratokban megjelentetni, amelyek a katonai ideológiával, a szocialista hadtudománnyal, valamint a hadművészet aktuális kérdéseivel foglalkoznak. Ezen keresztül tudjuk biztosítani hadseregünk tisztjeinek állandó fejlődését és az élettel való lépés tartását. Csakis a szovjet hadtudománnyal felvértezett parancsnok képes a korszerű háború minden követelményének a megoldására. E hadtudomány elsajátítása kezünkbe adja azt a fegyvert, amelynek segítségével megoldhatjuk a korszerű harcászat minden problémáját, hozzásegít bennünket ahhoz, hogy bátran eldobjuk a régi elavult formákat és átvegyük az új, életképes, korszerű követelményeknek megfelelő formákat.

